

-6- ZELFKENNIS DOOR VEDANTA

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 1

Zelfkennis verdrijft onwetendheid over onze ware aard

Zodra zonneklaar is dat het niet een specifieke ERVARING is die de sleutel is voor onze bevrijding, doch dat KENNIS de sleutel is, dan dient zich de vraag aan hoe we aan die kennis kunnen komen.

We hebben een kennisinstrument nodig om het Zelf te kennen, wat op zich best ironisch is daar we iets willen leren kennen dat al zo vanzelfsprekend en van nature altijd alreeds aanwezig is!

Het probleem is niet dat ik niet weet **DÁT IK BEN**, dat ik besta — doch dat ik niet weet **WÁT IK BEN**, als gevolg van ingeboren onwetendheid. Door deze onwetendheid zie ik mezelf als een begrensd we-

zen en heb ik dus een kennisinstrument als Vedanta nodig om mijn ware onbegrensde natuur te ontsluiten.

Wat is Zelfkennis?

Zelfkennis is: “Ik ben totaal vrij, onveranderlijk en altijd aanwezig puur bewustzijn – Ik ben alles dat is”. Het is een totaal doordrongen zijn van het feit dat dit is wat je bent, en dat je dus niet je lichaam en mind bent. Het houdt in dat alle angsten en verlangens geneutraliseerd zijn door de kennis en dat de zoektocht naar veiligheid, plezier en deugdzaamheid tot een einde gekomen is. Zelfkennis ontstaat doordat de onwetendheid over onze ware aard verdreven is.

Het resultaat van Zelfkennis

De realiteit van het ego – niet van het bestaan – is permanent ontmaskerd als zijnde “niet echt”, waardoor er een einde komt aan het lijden dat voortkomt uit de identificatie met een "lichaam-mind-zintuigen-complex".

Alle bindende angsten en verlangens zijn geneutraliseerd en het panische najagen van veiligheid, plezier en deugdzaamheid is tot een einde gekomen.

De tweedeling subject/object is opgelost in het besef “Ik ben alles dat is”, met andere woorden, het Zelf is “bevrijd” van het geloof dat het een individu is. Elke binding aan objecten is vernietigd.

Voordat we Vedanta als instrument voor zelfkennis bespreken, kijken we eerst wat de gebruikelijke manieren zijn waarop we kennis opdoen in ons dagelijkse leven en waarom deze niet geschikt zijn voor zelfkennis. Onze traditionele kennisinstrumenten kunnen onderverdeeld worden in twee categorieën: (1) DIRECTE KENNIS → perceptie, waarneming — (2) INDIRECTE KENNIS → afgeleide kennis

Vedanta

Het vergaren van kennis in het dagelijkse leven

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 2

Directe kennis – Perceptie, waarneming

1 – DIRECTE WAARNEMING – PRATYAKSHA.

De directe waarneming van objecten, verkregen door het onmiddellijke contact van de zintuigen met die objecten.

2 – WAARNEMING VAN AFWEZIGHEID – ANAPALABDHI.

Een eveneens directe waarneming, doch hier worden “negatieve feiten” waargenomen; anders gezegd, middels non-perceptie wordt directe kennis opgedaan over de afwezigheid van een bepaald object.

Indirecte kennis – Afgeleide kennis

3 – GEVOLGTREKKING – ANUMANA.

VB: Als we in de verte boven de top van een berg rook omhoog zien kringelen, dan weten we direct dat er een vuur brandt aan de andere kant van de berg, ook al kunnen we het vuur niet zien. We kunnen deze gevolgtrekking maken omdat we weten dat rook altijd veroorzaakt wordt door vuur.

De kennis die hier opgedaan wordt is indirecte kennis. Het gaat om de directe waarneming van iets dat hier, nu aanwezig is ("rook") plus de kennis van de onveranderlijke connectie tussen datgene dat hier, nu waargenomen wordt en iets dat op een eerder moment werd waargenomen ("vuur"). Het geeft kennis over de aanwezigheid van een object ("vuur"), dat niet direct hier, nu, waargenomen wordt. Er wordt een gevolgtrekking gemaakt.

4 – VOORONDERSTELLING – ARTHAPATTI.

VB: Ik weet zeker dat ik mijn auto gisteravond voor mijn huis geparkeerd heb, maar deze ochtend staat hij er niet meer. Ik neem nu aan dat mijn auto gestolen is.

Dit kennisinstrument wordt gebruikt in situaties waarin een bekend feit ("de auto staat er niet meer") niet verklaard kan worden zonder het bestaan van een onbekend feit ("hij is gestolen") waardoor we het bestaan van het onbekende feit moeten aannemen. Dit kennisinstrument wordt ook wel omschreven als ANYATHA ANUPAPATTI de "anders is het niet mogelijk dat..." logica.

5 – VERGELIJKING – UPAMANA.

VB: Als iemand niet weet wat een alpaca is en hoe het beest er uit ziet, dan kunnen we het vergelijken met een beest dat erop lijkt, zoals bijvoorbeeld een lama.

Dit kennisinstrument gebruiken we dus om kennis over te brengen over een onbekend object (de alpaca) door het te vergelijken met een object dat we kennen (een lama) en dat erop lijkt.

Vedanta

Het verkrijgen van Zelfkennis

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 3

Waarom zijn onze gebruikelijke kennisinstrumenten niet geschikt voor zelfkennis?

De vijf kennisinstrumenten die we normaliter gebruiken – instrumenten van waarneming en afgeleide kennis – werken via de zintuigen, de mind en het intellect, en verzamelen gegevens van objecten. Die gegevens zijn nodig om waarnemingen te doen en gevolgtrekkingen te maken. Daar het Zelf echter "onbegrensd bewustzijn" is dat per definitie geen kenmerkende eigenschappen heeft en dus niet tot object gemaakt kan worden, schieten "waarneming" en "afgeleide kennis" als instrumenten tekort als we het Zelf willen leren kennen.

WAARNEMING & AFGELEIDE KENNIS kunnen slechts kennis opleveren over objecten. Het is kennis (relatieve kennis) waarbij altijd sprake is van een SUBJECT, de "kenner" die we "IK" noemen en een GEKEND OBJECT, dat we aanduiden met hij, zij, jij, het of dat. In deze context is de "kenner" dus altijd iets anders dan dat wat "gekend" wordt.

Het subject – de kenner/IK – kan alleen gekend worden als we het als een object zien. Daarmee zou het echter zijn status als subject verliezen, waarmee het niet meer de ware natuur kan openbaren van dat wat nog steeds als subject – de kenner/IK – aanwezig is.

Het is een universele wet dat een effect zijn oorzaak niet kan kennen. Een gloeilamp kan bijvoorbeeld de objecten in een kamer verlichten, doch niet de elektriciteit waardoor deze gloeit. Evenzo kunnen zintuigen, mind en intellect – de instrumenten voor "waarneming en gevolgtrekking" – hun bron en de oorzaak van hun functioneren, het ware Zelf, niet belichten.

Vedanta is een geschikt instrument voor Zelfkennis.

Vedanta is een systematische methode voor zelfonderzoek die leidt tot – het opgaan in – zelfkennis, wat gelijk is aan "moksha", verlichting, "de ultieme innerlijke vrijheid". Het is niet een geloof of dogma dat je maar moet vertrouwen, met regels om te volgen, doch een instrument dat het mogelijk maakt begrip te ontwikkelen. Het is onderdeel van de Vedas.

De Vedas (veda betekent "wijsheid") zijn een SHABDA PRAMANA*, een kennisinstrument dat woorden gebruikt om datgene te onthullen dat voorbij gaat aan woorden of concepten. Vedanta is de sectie van de Vedas die gaat over zelfkennis, ATMAJNANA, en het assimileren daarvan, en is daarmee dus een kennisinstrument.

* **Moksha:** verlichting, de ultieme innerlijke vrijheid. | **Shabda:** geluid; in de context hierboven wordt het gebruikt om een kennisinstrument aan te duiden dat kennis onthult die via geen enkel ander kennisinstrument verworven kan worden. Voorbeeld: "de koffie staat te pruttelen" is geen shabda, omdat we kunnen zien en ruiken dat de koffie staat te pruttelen. De zin "Je bent onbegrensd puur bewustzijn" daarentegen is wel shabda, omdat we dit niet te weten kunnen komen via waarneming of gevolgtrekking. | **Pramana:** betrouwbaar kennisinstrument; let.: logisch bewijs.

Kenmerken van Vedanta

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 4

1 – Vedanta is geopenbaarde wijsheid.

Ook al brengt Vedanta wel degelijk ideeën over het voetlicht en werkt ze dus vanuit het intellect, toch is Vedanta niet theoretisch. Het is immers gebaseerd op de directe ervaringen die de rishis, de zieners van weleer hadden. Vedanta is de kennis die de rishis “zagen” of “hoorden” in een diepe staat van meditatie. Het is een "apta vakya":

VEDANTA IS “DE GETUIGENIS VAN EEN BETROUWBARE GETUIGE”

---

2 – Vedanta is geverifieerde waarheid.

De aan de rishis geopenbaarde kennis werd niet “gezien” – begrepen – door slechts enkele van hen, maar door ontelbare zoekers in de loop van duizenden jaren. Het gevolg hiervan is geweest dat de inzichten, die tezamen Vedanta vormen, steeds grondig gescreend werden en gezuiverd van elke persoonlijke interpretatie en unieke persoonlijke ervaring. Wat daarna overbleef was:

EEN “WOORDJUWEEL VAN UNIVERSELE WAARHEID”.

Het gaat hier om de gedistilleerde kennis van duizenden betrouwbare getuigen, die deze kennis “beschermden” zodat de puurheid ervan werd bewaard en doorgegeven van guru naar discipel, van leraar naar leerling in een ononderbroken lijn van opvolging, genaamd PARAMPARA. Deze onderwijstraditie wordt SAMPRADAYA genoemd.

3 – Vedanta is wetenschap.

Wetenschap kan gedefinieerd worden als kennis die verkregen is door observeren, onderzoeken, en experimenteren. Het gaat over een geheel van feiten of waarheden die op een systematische wijze gepresenteerd wordt om de werking van algemene principes te laten zien, wat door herhaling geverifieerd kan worden.

Zo voorziet Vedanta ons van een objectieve standaard waarmee onze eigen ervaringen geëvalueerd kunnen worden. Als je voldoende gekwalificeerd* bent om gebruik te maken van de Vedantische zelfonderzoek methodieken, dan kun je er de waarheid van de leringen van Vedanta zelf mee verifiëren door gebruik te maken van je gezonde verstand en een logische analyse van je eigen ervaringen.

---

* *Gekwalificeerdheid: zie hoofdstuk “kwalificaties voor Vedanta”.*

Vedanta

Kenmerken van Vedanta

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 5

4 – Waarom Vedanta te vertrouwen is.

Vedanta geeft je geen “ervaring van het Zelf”; je ervaart het Zelf immers allang al, en voortdurend. Vedantisch zelfonderzoek houdt een "woordspiegel" voor waarin we het Zelf – onbegrensd, altijd aanwezig, aldoordringend puur bewustzijn – in volle glorie onthuld zien. Het ontmantelt successievelijk alle beperkende concepten die we geloven over onszelf en die onze ware aard verhullen.

De kennis over onze ware aard is niet iets dat we moeten aannemen of geloven. Het openbaart zich vanzelf als een reeds bestaand feit, zodra de beperkende concepten verdwijnen. Het werkt voor iedereen omdat er slechts één Zelf is. Evenals de ontelbare huizen op de wereld allemaal gevuld worden door dezelfde lucht, hebben ook de vele schijnbare individuen die deze schijnbare realiteit bevolken hetzelfde puur bewustzijn, het Zelf, als oergrond.

5 – Vedanta is een Pramana, een onafhankelijke bron van betrouwbare kennis.

- 1 – De kennis die het ontvouwt is alleen via Vedanta te verkrijgen en dus niet via de gebruikelijke instrumenten van "waarneming" en "gevolgtrekking".
- 2 – Deze kennis is niet in tegenspraak met de kennis van welk ander kennisinstrument ook, daar zij niet toegankelijk is met behulp van enig ander kennisinstrument.
- 3 – Het is kennis die boven elke twijfel verheven is, omdat het geopenbaarde kennens is, grondig gescreend op vooringenomenheid en persoonlijke interpretaties.
- 4 – Het stelt de essentiële aard van het schijnbare individu (jiva*) gelijk aan die van het manifeste universum (jagat*) en “God” de schepper (Isvara*).
- 5 – De kennis die het onthult is bruikbaar omdat het onwetendheid verdrijft. Het verlicht daarmee ons lijden en doet ultieme innerlijke vrijheid ontstaan voor wie opgaat in deze zelfkennis.

_____ *

Jiva-jagat-Isvara-aikyam: *aikyam* betekent eenheid; de hele zin verwijst naar het gelijk zijn van jiva, jagat en Isvara. | **Jiva:** individu; puur bewustzijn in de “vorm” van een lichamaamd wezen; verwijst vooral naar de schijnbare persoon. | **Jagat:** de wereld; kosmos; universum. | **Isvara:** God. Een term, gebruikt als personificatie van het geheel aan fysieke, psychologische en ethische wetten dat verantwoordelijk is voor de werking van het manifeste universum.

Vedanta

Wat Vedanta niet is

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 6

1 – Vedanta is geen filosofie.

Hoe weldoordacht een filosofie ook is, het is en blijft niet meer dan een opvatting over de aard van het bestaan, met praktische ideeën over het leven in de wereld. Het is, met andere woorden, een product van de menselijke mind, die begrensd van blikveld is, geconditioneerd door onwetendheid. De menselijke mind is niet in staat om een lering voort te brengen die een perspectief overbrengt dat zichzelf overstijgt.

2 – Vedanta is geen religie.

Vedanta is weliswaar geworteld in de Vedas, de geschriften die aan de basis liggen van het Hindoeïsme, doch is geen religie. Het is geen dogmatische set van regels die gevolgd moet worden, noch een rituele aanbedding van een speciale godheid. Ook al is een bepaalde mate van vertrouwen in de schriftuur en de leraar nodig opdat de leringen zich voor je kunnen ontvouwen, er wordt niet van je gevraagd om blind bepaalde geloofssystemen te volgen. Vedanta stelt dat geloof op zich zelfs een obstakel is bij het assimileren van zelfkennis. Als je de leringen namelijk zonder meer accepteert zonder ze grondig op waarheid te testen door er telkens weer je eigen ervaringen mee te onderzoeken, dan zul je nooit alle twijfel doen verdwijnen en nooit werkelijk je ware identiteit als het Zelf ontdekken, laat staan dat je er met totaal zelfvertrouwen in kunt staan.

3 – Vedanta is geen verlossingstheologie, of zelfontwikkelingspad.

Vedanta propageert handelen in overeenstemming met dharma, de universele menselijke waarden, opdat de mind uitzuivert en tot rust komt, zodat ruimte ontstaat voor zelfonderzoek en het assimileren van zelfkennis. Het is niet gericht op het leiden van een vroom en liefdadig leven als een manier om goed karma te vergaren en “in de hemel” terecht te komen na dit leven. De gerichtheid hierop lost het probleem van de onwetendheid immers niet op. Deze focus versterkt zelfs de onwetendheid, waardoor we blijven rondtollen in samsara. Vedanta vereist niet van je dat je verandert, daar je volgens Vedanta al perfect en vrij bent!

4 – Advaita Vedanta.

Vedanta wordt soms advaita vedanta genoemd. Het woord "advaita" betekent "niet twee" en beschrijft feitelijk de non-duale natuur van het Zelf. Het kan daarmee dus niet gebruikt worden om specifieke interpretaties van Vedantische leringen mee aan te duiden. Verder klopt het niet om Vedantisch zelfonderzoek non-duaal te noemen daar het een dualistisch hulpmiddel is dat gebruikt wordt in een dualistische context, ironisch genoeg leidend naar non-duale wijsheid.

* _____

***Samsara:** wiel, dat voortdurend ronddraait in een oneindige herhaling; meestal gebruikt in de betekenis van “het wiel van dood en geboorte”. Het verwijst naar het objectgerichte plezier dat we voortdurend najagen in de schijnbaar dualistische realiteit van het wereldse leven. Belangrijk kenmerk van samsara is “voortdurende verandering”.*

Vedanta

Vedanta en de Vedische bronteksten

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 7

De bronteksten van Vedanta.

De Vedantische leringen zijn gebaseerd op openbaringen van de oude zieners, de rishis, en werden door de tijd heen beschermd door een lange lijn van leraren die deze kennis mondeling doorgaven aan hun leerlingen. Hoe lang de kennis al op deze manier verspreid wordt is niet bekend. Op een gegeven moment (ca. 1600 v. Chr.) werd de kennis op schrift gesteld. Het geheel van deze teksten wordt "Upanishads" genoemd.

Na de Upanishads volgden twee andere geschriften, de Brahma Sutras en de Bhagavad Gita, beide bedoeld om de soms cryptische teksten van de Upanishads meer toegankelijk te maken. Tezamen worden de drie geschriften de "prasthanatraya" genoemd, wat "de drievoudige kanon" betekent, het fundament waarop de leringen van Vedanta gebaseerd zijn.

De Brahma Sutras ondersteunen de Upanishads met logische verklaringen en toelichtingen op de wijsheid die erin vastgelegd is, om zo de boodschap die ze brengen te verhelderen. De Bhagavad Gita is een secundaire tekst ("smriti") die de kennis presenteert op een voor meer mensen toegankelijke en aansprekende, verhalende wijze; het is gebaseerd op de ervaringen en inzichten van zoekers die de kennis uit de Upanishads bevestigt.

De Upanishads, Brahma Sutras en Bhagavad Gita zijn alle drie bronteksten die dezelfde doctrine onderwijzen, namelijk dat Atman (het individuele Zelf) en Brahman (het absolute, universele Zelf) één zijn.

_____ *

Shruti: de Vedantische geschriften – vooral de Upanishads – die gebaseerd zijn op de directe openbaringen van de zieners. Het betekent: "dat wat gehoord is". | **Kanon:** een gestructureerde hymne. | **Sampradaya:** de traditie van het gevestigde Vedanta onderricht, doorgegeven van leraar op leerling door de eeuwen heen. De traditie behelst in de basis een serie basale, heldere, logische ideeën (en een manier om deze over te brengen) die de overtuigingen en meningen teniet doen die een individu afscheiden van het Zelf. Hierbij wordt het Zelf gezien als de enige bron van eeuwigdurend geluk. | **Doctrine:** een verzameling leerstellingen die niet ter discussie staat. | **Isvara:** God. Een term die gebruikt wordt als een personifiëring van het geheel aan fysieke, psychologische en ethische wetten dat de werking van het manifeste universum beheerst. | **Persoon, individu:** een uniek complex van specifieke kenmerken van mind, lichaam en zintuigen, de begrensde identiteit die we denken te zijn (degene die in je paspoort staat), ook "mind-lichaam-zintuigen-complex" genoemd. **Hymne:** verheven lofzang op een bepaald onderwerp.

Vedanta

Vedanta en de Vedische bronteksten

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 8

De Zieners (Rishis).

Een rishi is niet echt een normale persoon die gestopt is met zoeken en zelfgerealiseerd is geraakt. Hij of zij is Isvara, een "avatar", het Zelf in een lichaam, dat weet dat 't het Zelf is in een lichaam, en dat zozeer het Zelf in een lichaam is dat het niet denkt dat 't het Zelf in een lichaam is. De rishi is slechts een heldere spiegel waarin het Zelf weerspiegeld wordt. De openbaringen van non-dualiteit worden dus niet door een "persoon" ontvangen (die per definitie altijd interpreteert wat gezien of gehoord wordt). Vedanta wordt dan ook *APAURUSHEYA-JNANAM* genoemd, kennis die niet van menselijke oorsprong is.

Tijd, plaats en omstandigheden waarin de openbaring van non-dualiteit plaatsvond zijn irrelevant. Vedanta "ontstond" weliswaar in India (Bharat), doch als het daar niet was ontstaan, dan was het wel ergens anders gebeurd. Feit is dat het in India gebeurde en dat de mensen die daar leefden deze visie apprecieerden, cultiveerden.

In het tijdvak tussen de oorspronkelijke openbaringen van non-dualiteit die verankerd werden in de Upanishads en de achtste eeuw n.Chr. was de ontwikkeling van de Vedantische traditie een puur Indiase aangelegenheid. In de achtste eeuw werd met Shankara een hoogtepunt bereikt in deze ontwikkeling doordat Vedanta zich tot een zeer geavanceerde complete lering ontwikkelde. Het werd een "kennisinstrument". Vanaf dat moment werd de kennis boven de cultuur gesteld waarin het ontstond. Het is een feit dat velen die zichzelf als Hindoe zien geen flauw idee hebben over de Vedas en al helemaal niet over Vedanta.

Overigens zijn de systematische uitleg van de geschriften en de Vedantische methode van zelfonderzoek niet de enige instrumenten om verlichting mee te bereiken. Ook al is Vedanta ongeëvenaard in de systematische opzet van het onderricht, toch zijn er in allerlei andere tradities ook mensen die zelfrealisatie bereikten.

Uniek aan de leringen van de rishis is de systematische analyse van hun ervaring en de heldere wijze waarop ze zich uitdrukten, waardoor anderen met gebruikmaking van dit kennisinstrument tot dezelfde inzichten en kennis konden komen. De rishis waren in staat om de natuur van de realiteit die hen getoond – "geopenbaard" – werd direct te snappen. Het is vergelijkbaar met de manier waarop materieel gerichte wetenschappers objecten ontdekken en de wetten die hun werking bepalen. De wet van de zwaartekracht is bijvoorbeeld niet bedacht door Newton; hij ontdekte deze door experimenten die hij deed. Je kunt dus zeggen dat de wet van de zwaartekracht "geopenbaarde kennis" is.

De leringen van de rishis zijn onweerlegbaar logisch en leiden de gekwalificeerde student naar een onwankelbaar begrip van de onbegrensde natuur van het bewuste Zijn. Ontelbare "jnanis" – zelfgerealiseerden – getuigen van de waarheid en effectiviteit ervan, daar de leringen, als ze volledig opgenomen en begrepen worden, zonder uitzondering leiden naar de ultieme innerlijke vrijheid.

Vedanta

De Betekenis van Woorden

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 9

Woorden kunnen indirecte en directe kennis opleveren.

Woorden zijn het kennisinstrument voor zaken waarvoor geen enkel ander instrument geschikt is, en ze kunnen zowel indirecte als directe kennis opleveren.

INDIRECTE KENNIS. Woorden leiden tot indirecte kennis wanneer het object dat we willen leren kennen van ons verwijderd is in tijd of ruimte. De kennis die de woorden in de eerste twee delen van de Vedas oplevert gaat over onderwerpen als slecht en goed, hemel en hel, en is indirecte kennis.

DIRECTE KENNIS. Woorden leveren directe kennis op wanneer het kennisobject direct begrepen, bevat, kan worden. Het "kennisobject" van het derde deel van de Vedas — het Vedanta deel, de jnanakanda — zijn wij zelf.

Kennis komt in de vorm van woorden.

Woorden kunnen nooit de exacte beschrijving zijn van dat wat ervaren wordt. Als bewustzijn, onder de invloed van onwetendheid, een object waarneemt dan creëert het een woord, een "IK", dat schijnbaar afgescheiden is van het object. Dit is wat we dualiteit noemen. De uitspraak "Ik zie hem" is bijvoorbeeld niet gelijk aan de ervaring van het hem zien. De "ervaring van het hem zien" is de ervaring van het Zelf dat het Zelf ziet in de vorm van een object.

Vaak wordt aangenomen dat de mind het probleem is als het gaat om zelfrealisatie. Daar de mind zich uit door middel van woorden wordt gedacht dat zowel mind als woorden het probleem zijn, wat niet het geval is. Het probleem ligt in de conflicten die ontstaan door de concepten die de mind gedistilleerd heeft uit zijn ervaringen. Geen enkele ervaring kan de mind afhelpen van foutieve ideeën, alleen kennis kan dat. En kennis komt in de vorm van woorden, dus hebben we woorden nodig om een einde te maken aan onwetendheid. We hebben een woordspiegel nodig die onze overtuigingen omver haalt, deze omzet in kennis en de werkelijke natuur van de realiteit onthult.

Het argument dat verlichting alleen plaatsvindt in stilte is onwaar, daar stilte niet tegengesteld is aan onwetendheid. Als zelfonderzoek plaatsvindt in stilte, dan kan dat resulteren in verlichting. Het is echter veel waarschijnlijker dat wóorden in verlichting zullen resulteren, omdat ze kunnen functioneren als vehikel voor kennis, en alleen kennis verdrijft onwetendheid.

Puur bewustzijn is niet direct te beschrijven.

Het Vedantisch zelfonderzoek gebruikt veel negatieve woorden om het Zelf mee te onthullen, daar het Zelf niet een object is of een bepaald woord. Het is het bewustzijn waarin woorden verschijnen. Het is tegelijkertijd "alles" èn "vrij van alles". Welke woorden kunnen dat beschrijven? Zeggen dat het voorbij alles is, is niet correct omdat puur bewustzijn alles is. Het heeft geen kwaliteiten of specifieke kenmerken, dus wat kan er anders gezegd worden dan dat het geen kwaliteiten of specifieke kenmerken heeft? We kunnen woorden niet gebruiken om puur bewustzijn direct te beschrijven.

Vedanta

De Betekenis van Woorden

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 10

De woorden van de geschriften komen voort uit puur bewustzijn.

Ook al hebben woorden objecten nodig en kan het Zelf niet tot object gemaakt worden, ze kunnen wel op zo'n manier gebruikt worden dat hun impliciete betekenis het Zelf onthult. Daar de waarnemer het Zelf niet kan zien, zijn woorden nodig om het te onthullen. De woorden van de geschriften komen voort uit puur bewustzijn, wat zichzelf kent en weet dat het schijnbaar een deel heeft dat dit niet weet. Daar puur bewustzijn onbegrensd is heeft het natuurlijk ook het vermogen zichzelf schijnbaar niet te kennen en de leringen te laten ontstaan die deze schijnbare onwetendheid kunnen verdrijven.

Zelfs een ervaring als "liefde" kunnen we niet in woorden vangen. De enige manier waarop het gekend kan worden is door het te ervaren. Ervaringskennis is echter niet van toepassing op puur bewustzijn, omdat puur bewustzijn de kern, de "oergrond" is van elke ervaring en als zodanig dus niet tot object gemaakt, en niet gezien kan worden. Het enige wat kan gebeuren is dat puur bewustzijn zichzelf herkent. De juiste woorden kunnen dit triggeren. Puur bewustzijn kan dus niet beschreven worden, het kan alleen de impliciete betekenis van een woord zijn, niet de directe betekenis.

De impliciete betekenis van woorden.

Als je de woorden leest op dit papier dan lijkt het alsof je alleen de woorden ervaart, doch als je de situatie analyseert moet je constateren dat het bestaan van woorden het bestaan van papier impliceert. Het papier schept de context voor het ervaren van de woorden. De woorden zijn gescheiden van het papier, doch zijn er tegelijkertijd ook niet van gescheiden, daar ze niet kunnen bestaan zonder het papier.

De impliciete betekenis van woorden kan directe kennis geven. Stel: een zwarte hond is zijn eigen staart aan het najagen vlakbij een zwarte fauteuil, en je zegt: "de zwarte zit achter zijn eigen staart aan". Wij begrijpen dan door de context dat het de zwarte hond is, en niet de zwarte fauteuil die de eigen staart na zit. In dit geval wordt directe kennis geleverd door implicatie, ook al verwijst het woord "zwart" naar een kleur, niet naar een hond.

*"Het Zelf is dichtbij noch veraf – het is naar binnen, noch naar buiten
gekeerd bewustzijn – noch een massa van bewustzijn."*

Dit beschrijft het Zelf niet direct, maar door contemplatie op deze woorden wordt de impliciete betekenis duidelijk.

Het verkrijgen van Zelfkennis

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 11

Vier Vedas met Drie Secties.

De Vedas zijn niet het product van een individu maar zijn een compilatie van de kennis die aan de rishis* geopenbaard werd; kennis door directe waarneming in zuiver bewustzijn. Het wordt "absolute kennis" genoemd, dat wil zeggen onveranderlijk en eeuwig. Van alle geschriften* die er bestaan zijn de Vedas de meest oude. De wortel van het woord "veda" (5e eeuw v.Chr.) komt van het sanskriet "vid", wat "weten/kennen" betekent en is ook de wortel van het Engelse woord "wisdom". De Vedas zijn geschriften die wijsheid bevatten over vrijwel elk aspect van het menselijk leven. De grote dichter en wijze Veda Vyasa verzamelde de grote rijkdom aan Vedische kennis en legde deze vast in vier boeken: Rig Veda, Yajur Veda, Sama Veda, en Atharva Veda. Elk boek is verdeeld in drie delen, die kandas of secties genoemd worden:

1 – Karmakanda – (karma: actie)

Karma betekent: actie. Daar iedereen geluk zoekt in de wereld is het merendeel van de Vedas gewijd aan karma en hoe te krijgen wat we willen via acties die in overeenstemming zijn met het universele dharma. Het gaat hier om acties gericht op het streven naar veiligheid, plezier en deugdzaamheid. De karmakanda is gericht op hen die met deze acties proberen te ontsnappen aan het gevoel van tekortkoming en vervolmaakt-heden te ervaren, niet beseffend dat niets dat verkregen wordt, het "Ik voel me niet compleet-probleem" definitief kan oplossen.

2 – Upasanakanda – (upasana: spirituele discipline)

Upasana is spirituele discipline, vooral in de vorm van godsaanbidding en meditatie. Dit deel van de Vedas gaat over het cultiveren van devotie (bhakti) en het focussen van de mind. In deze sectie zijn een groot aantal meditatietechnieken opgenomen die gebruikt worden om de mind te zuiveren, helder te krijgen, opdat effectiever zelfonderzoek gedaan kan worden.

3 – Jnanakanda – (jnana: kennis)

Jnana betekent: kennis. De jnanakanda is de kennissectie die "Upanishad" genoemd wordt; het is de kennis die relevant is voor het streven naar bevrijding. Het wordt ook "hogere kennis" genoemd en is vervat in een klein aantal teksten die bijgevoegd zijn aan het einde van elke Veda. Het geheel van al deze Upanishads wordt Vedanta genoemd.

* **Rishi:** een "ziener/kenner van de waarheid" | **Geschriften:** een verzameling kennis waaraan een goddelijke autoriteit wordt toegeschreven; kennis die gaat over zaken die niet gekend kunnen worden met behulp van de gebruikelijke kennisinstrumenten die de mens tot zijn beschikking heeft (directe waarneming en afgeleide kennis).

Brontekst 1 – De Upanishads

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 12

Vedanta is het geheel van alle Upanishads.

Vedanta kan omschreven worden als (1) het laatste deel van de Vedas, of (2) het einde – in de zin van "het doel" – van kennis. Vedanta is de kennis (veda) die een einde (anta) maakt aan (de zoektocht naar) alle kennis.

VEDANTA IS DE KENNIS VAN DE ABSOLUTE REALITEIT.

Vedanta is de ultieme kennis, de kennis van de absolute realiteit, die een einde maakt aan de zoektocht naar kennis. Het is de kennis die, eens zij volledig geassimileerd is, elke andere kennis overbodig maakt.

EERSTE BETEKENIS VAN HET WOORD UPANISHAD.

Upa: dichtbij. Ni: neer. Shad: zitten. In deze interpretatie verwijst Upanishad naar de kennis die verkregen wordt tijdens het (dicht-)bij een gekwalificeerde leraar (neer) zitten (studeren met).

TWEEDE BETEKENIS VAN HET WOORD UPANISHAD.

Upa: naderen. Ni: geassimileerde kennis. Shad: breken/einde maken aan. In deze interpretatie verwijst het woord Upanishad naar de kennis die – als deze volledig geassimileerd is – een einde maakt aan de onwetendheid die al het lijden veroorzaakte.

Upanishad Hoofdthema's.

- (1) Het individuele Zelf, Atman, en het allerhoogste Zelf, Paramatman, zijn in essentie één.
- (2) Het doel van het leven is realisatie/manifestatie van deze eenheid.

De verzen van de Upanishads.

De verzen van de Upanishads zijn in een beknopte stijl opgesteld; het zijn als het ware "zaadjes". De "bomen van wijsheid" die eruit groeien kunnen alleen tot volledige ontwikkeling komen als ze zorgvuldig gecultiveerd worden door studie onder de begeleiding van een gekwalificeerde leraar. Veel van de Upanishads zijn verloren geraakt in de loop der tijd; een honderdtal is overgebleven en van deze teksten worden er tien beschouwd als de belangrijkste, met name omdat Adi Shankara (8e eeuw n.Chr.) Vedanta weer nieuw leven inblies door de vestiging van vier monastieke ordes in India met als doel onderricht in Vedanta te geven, en doordat hij commentaren (bhashyas) schreef waarin hij de schijnbare tegenstrijdigheden oploste die voorkomen in de Upanishads.

Vedanta

De Upanishads

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 13

De commentaren op de Upanishads.

Daar de mantras (verzen) waaruit de Upanishads bestaan tamelijk cryptisch zijn moeten ze uitgelegd worden. Dat deed bijvoorbeeld Badarayana* in zijn commentaren die de Brahma Sutras genoemd worden en die ook als bronmateriaal beschouwd worden. Ook al is additioneel bronmateriaal niet nodig, er zijn altijd mensen die zelfgerealiseerd raken en die de behoefte voelen om erover te spreken. Alle woorden die gesproken worden zijn echter alleen gelegitimeerd mits ze de fundamentele aanname van de Upanishad niet tegenspreken. Die fundamentele aanname is dat dit een non-duale realiteit is en dat er daarom slechts één Zelf is.

Sri Adi Shankaracharya (8e eeuw n.Chr.) is de modernste schakel in de Vedische traditie. Hij schreef verschillende belangrijke teksten over het Zelf, en week niet af van de ideeën in de Upanishads, doch presenteerde ze met een buitengewone helderheid, bijvoorbeeld in de Tattva Bodha, die tot op heden beschouwd wordt als dé introductietekst voor de studie van het Zelf.

De elf belangrijkste Upanishads.

De Isha, Kena, Katha, Prashna, Mundaka, Mandukya, Taittiriya, Aitareya, Chandogya, Brihadaranyaka, en Shvetashvatara Upanishad zijn de Upanishads waar Shankara commentaren op geschreven heeft en die daarom een extra "authenticiteitsstempel" dragen.

Brontekst 2 – De Brahma Sutra's

Het onderzoek betreffende Brahman.

Het woord "Brahman" verwijst naar het Zelf. "Sutra" is een draad, symbool voor een gedachtegang betreffende een specifiek onderwerp. De Brahma Sutras zijn een serie van 555 mantras, geschreven door Badarayana*, die systematisch uitleg geeft bij elke mogelijke twijfel die er kan bestaan over de betekenis van – soms paradoxaal lijkende – teksten in de Upanishads. De Brahma Sutras openen met de uitspraak "Hier nu, het onderzoek betreffende Brahman" – AHTATO BRAHMA JIJNASU. Ondanks het aura van grandeur dat het omgeeft betekent de term Brahma simpelweg "puur en gewoon bewustzijn". Puur bewustzijn wordt gezien als het "licht" waardoor we weten wat we weten, en waardoor we weten wat we niet weten. De betekenis van het openingsvers van de Brahma Sutras is dat het Vedanta bevestigt als kennisinstrument. Het woord "onderzoek" impliceert dat puur bewustzijn niet iets is dat we blind moeten geloven, doch dat we rationeel moeten onderzoeken. Vedantisch zelfonderzoek is geen poging het bestaan van puur bewustzijn te bewijzen, doch de ware aard ervan te laten zien zoals beschreven in de geschriften, door via logische redenering de foutieve opvattingen erover te ontcrachten.

* _____

Badarayana: ook Vyasa genoemd – de samensteller van de Vedas – 5e eeuw v.Chr.

Vedanta

Brontekst 3 – De Bhagavad Gita

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 14

Dialogoog tussen de leraar Krishna en zijn student Arjuna, de krijger.

De Bhagavad Gita is een recentere tekst (circa 5e eeuw v.Chr.) die de relatie tussen kennis en ervaring verduidelijkt. Het is een volwaardig Vedantisch kennisinstrument. De volledige tekst is een op zich staand onderdeel uit de Mahabharata, het grootste epische gedicht dat de mensheid ooit gezien heeft, geschreven door Vyasa, dat gaat over de grote Indiase oorlog – de Mahabharata – die circa drieduizend jaar geleden plaatsvond. De Mahabharata illustreert de waarheden van de Vedas en bezingt de glorie van het goddelijke, aan de hand van het verhaal over de dynastie-oorlog tus-sen de neven van koning Bharata – Pandava en Karava.

De Bhagavad Gita is geschreven in de vorm van een dialoog tussen Krishna, de leraar, die een personificatie is van het Zelf, en zijn student, Arjuna, een krijger die terugdeinst voor een veldslag waaraan hij dient deel te nemen. Het is symbolisch voor de spirituele “oorlog” die plaatsvindt tussen het Zelf en de onwetendheid.

De Bhagavad Gita is een "dharma shastra", een geschrift dat handelt over ethische wetten, en een "moksha shastra", een geschrift over bevrijding of zelfrealisatie. De schriftuur ontvouwt de ware natuur van de realiteit en bespreekt de verschillende methoden die de Vedantastudent kan gebruiken om zich te ontwikkelen en verfijnen, opdat hij of zij zodanig gekwalificeerd raakt dat de zelfkennis volledig doorgrond, opgenomen en uiteindelijk geleefd kan worden.

Onderwerpen die de Bhagavad Gita behandelt zijn: ACTIE (karma), ETHIEK (dharma), MEDITATIE (upasana* en dhyana*), DEVOTIE (bhakti) en KENNIS (jnana). Zij bestaat uit drie secties met elk zes hoofdstukken. Sectie 1 gaat over Actie, sectie 2 over Devotie en sectie 3 over Kennis.

Deze driedeling is ook terug te vinden in de drie aspecten van de Vedantische verklaring TAT TVAM ASI, "jij bent dat", welke verwijst naar het feit dat de wezenlijke identiteit van het individu (jiva) en God (Isvara) een en dezelfde is, namelijk, puur bewustzijn. Het is een verklaring die eigenlijk het totaal van alle Vedanta leringen omvat, waarbij de eerste sectie primair focust op het individu, "tvam of jij", het tweede op Isvara, "tat of dat" en het derde op de wezenlijke identiteit van beide, "asi of zijn" als puur bewustzijn.

_____ *

Upasana: meditatie, verering, aanbidding; let.: het dichtbij (de leraar) zitten. | **Dhyana:** meditatie, contemplatie, diepe concentratie. Een ononderbroken stroom gedachten gericht op het object van concentratie. | **God of Isvara:** de personifiëring van het collectieve dharma (het geheel van fysieke, psychologische en ethische/morele wetten) dat de werking van het manifeste universum beheerst. Het is de onpersoonlijke intelligentie waardoor het manifeste universum geïnformeerd wordt en kan functioneren volgens de wetmatigheden waaruit het bestaat. **Dharma:** de natuurlijke orde, de wetmatigheid van het universum; de fysieke, psychologische en morele wetten die de creatie beheersen. | **Dharma shastram:** een andere naam voor de karmakanda; de geschriften over dharma.

Vedanta

Aanvullende Literatuur

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 15

Sutras.

Sutras zijn bondige, kernachtige teksten, instructief van aard, en soms cryptisch omdat ze zo summier zijn. Ze presenteren Vedanta op een meer geordende wijze dan in bijvoorbeeld de Upanishads het geval is en dienen om de bronteksten te verhelderen waar nodig, door deze concreter te maken en schijnbare tegenstrijdigheden op te lossen. Belangrijke voorbeelden zijn: TATTVA BODHA, ATMA BODHA, DRG DRISHYA VIVEKA, APAROKSHANUBHUTI, VIVEKACHUDAMANI (alle van Adi Shankara) – VEDANTASARA (Sadananda Swami) – PANCHADASI (Vidyaranya Swami).

Smritis.

Dit zijn ondersteunende teksten bedoeld om de bronteksten toe te lichten. De term Smriti betekent "dat wat herinnerd wordt" en verwijst naar het feit dat de inhoud van deze teksten van menselijke wezens komt. Ze zijn primair gefocust op "dharma" en persoonlijke ervaring die de kennis reflecteert die door de bronteksten geopenbaard wordt. De meest vermaarde van deze teksten is de BHAGAVAD GITA. Ook de meer recente werken als de UPADESHA SARANAM en SADDARSHANAM van Ramana Maharshi horen bij deze categorie.

Itihasas.

Deze teksten zijn gebaseerd op historische gebeurtenissen en personen. Historische feiten worden gebruikt als uitgangspunt voor allegorische epische verhalen die de Vedanta leringen aanschouwelijk maken. Ze representeren morele en spirituele thema's. De Mahabharata en de Ramayana behoren tot deze literatuurcategorie.

Puranas.

Boeken die de woorden van de Upanishads dramatiseren in de vorm van verhalen over levens van heiligen, goddelijke incarnaties en andere geïnspireerde wezens. Verhalen waarin goden als Brahma, Vishnu, Shiva, Ganesh, Lakshmi en Kali verschijnen; symbolische illustraties van subtiele spirituele principes, bedoeld om deze aantrekkelijker en makkelijker begripbaar te maken voor gewone mensen. In de basis gaat het hier om de Vedantische wijsheid in een allegorische* code.

Bhashyas.

Commentaren geschreven door grote heiligen, op alle hiervoor genoemde literatuur. Ze verhelderen op grondige wijze de hoofdpunten van de teksten en eventuele – schijnbare – tegenstellingen erin. De meest invloedrijke zijn die van Adi Shankara op de tien belangrijkste Upanishads, de Brahma Sutras en de Bhagavad Gita.

_____ *

Allegorie: beeldende voorstelling van een idee of abstract begrip waarbij concrete figuren en voorvallen de plaats innemen van de eigenlijk bedoelde (moeilijkere) abstracte betekenis.

Vedanta

Alleen directe kennis (het “directe weten”) kan ons bevrijden

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 16

Het bestaan van het Zelf kan weliswaar afgeleid worden doch alleen directe kennis (het “directe weten”) kan ons bevrijden.

Het bestaan van het Zelf kan afgeleid worden – "indirecte kennis". Uit het feit dat de wereld verschijnt en er een of andere levenskracht is die belichaamde wezens – planten, dieren, mensen – en andere aspecten tot leven brengt, inclusief onszelf, kunnen we concluderen dat er een “Zelf” of “hogere kracht” moet zijn. Deze gevolgtrekking onthult dus het bestaan van een Zelf, maar onthult niet dat ik dat Zelf, in universele zin, ben. Hoe geruststellend het herkennen van een “hogere kracht” ook kan zijn, in essentie is het dualistisch en schept het verplichtingen aan een “andere” entiteit of kracht. Alleen "directe kennis" bevrijdt.

INDIRECTE KENNIS : maakt een einde aan het idee dat er geen Zelf is; het is: “Ik weet dat het Zelf bestaat en dat het onbegrensd puur bewustzijn is”. | DIRECTE KENNIS : maakt een eind aan het idee dat we het Zelf niet altijd ervaren; het is: “Ik ben onbegrensd puur bewustzijn”.

Indirecte kennis ("puur bewustzijn bestaat") is geen foutieve kennis; het wordt door directe kennis bevestigd. Er kan overigens ook sprake zijn van indirecte kennis van een direct beschikbaar object als het object niet bekend is. VB: Je hebt veel gehoord over een beroemde spreker en hebt ingeschreven voor een speech die hij zal houden op het avondprogramma van een seminar. De dag van het seminar is er een borrel voordat het programma zal starten en je raakt in gesprek met iemand over het onderwerp van de avond. Als je later in de zaal zit blijkt de spreker die het podium opkomt de man te zijn met wie je tijdens de borrel gesproken hebt.

Zelf is altijd beschikbaar; woorden kunnen het direct bekendmaken.

Hoewel het Zelf geen object is – zoals de seminarspreker – is het wel "vanzelfsprekend en altijd aanwezig". En daar het Zelf altijd beschikbaar is, kunnen woorden het direct bekendmaken. We hebben simpelweg een introductie nodig, hetgeen exact is wat Vedanta doet. Als je Vedanta op de juiste wijze onderwezen krijgt door een gekwalificeerde leraar en de kennis volledig geassimileerd raakt zal het je van de indirecte kennis óver het Zelf naar het directe begrip “Ik ben het Zelf” brengen. Bovendien geeft Vedanta je niet alleen een volledig begrip over het Zelf, maar ook over het niet-Zelf . Ze verkondigt namelijk niet alleen de “hoogste waarheid” – waarmee de schijnbare realiteit volledig ontkend zou worden – doch verklaart ook de relatie tussen (1) individu (de schijnbare persoon – jiva), (2) wereld (jagat) en (3) God-de-creator (Ivara). Vedanta onthult daarbij vervolgens wat de onderliggende identiteit van alle drie is, namelijk: Brahman, puur bewustzijn. Zo wordt uiteindelijk de directe kennis van het Zelf onthult door Vedanta.

_____ *

Leraar: een gekwalificeerde Vedanta leraar is iemand wiens woorden een direct kennis-instrument zijn; een persoon die zowel een ŚROTĪYAM is (iemand met een goede kennis van de inhoud van de Vedische geschriften en een goede beheersing van de methodologie om de kennis over te dragen), als een "Brahmanistham" (iemand die krachtig gegrond is in het weten “Ik ben een compleet wezen”).

Vedanta

Onwetendheid is super intelligent

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 17

Onwetendheid is niet hetzelfde als domheid, het verwijst naar de onzekerheid die we hebben over onze ware identiteit.

Door onze ingeboren onwetendheid kunnen we de “zelfrealisatiecode” zonder hulp niet kraken. De schijnbare persoon die het probeert uit te dokteren is immers een product van (geconditioneerd door) de onwetendheid die eerst vernietigd moet worden opdat de waarheid gezien kan worden. Het lijkt alsof het Zelf behekt is door een kracht die erin verschijnt – een kracht die "maya", macrokosmische onwetendheid, wordt genoemd – waarna het zich lijkt te hebben geïdentificeerd met een begrensde "lichaam-mind-zintuigen-complex", het schijnbare individu, om vervolgens vanuit dit begrensde perspectief ervaringen waar te nemen en te verwerken.

Daar de begrenzende kracht van onwetendheid zo sterk is, overwéégt het schijnbaar misleidde Zelf niet eens de mogelijkheid dat het iets anders zou kunnen zijn dan dit "lichaam-mind-zintuigen-complex". De onwetendheid waar we het hier over hebben is opmerkelijk intelligent. Het beschermt zichzelf door op een agressieve manier het gehele universum te projecteren, de mind te vullen met verlangens, en de zintuigen en de mind naar buiten te richten. De wereld die zo tastbaar en echt lijkt voor ons, is eigenlijk een kosmische driedimensionale, caleidoscopische, holografische HD video-game. De projectie is dermate levensecht en fascinerend dat deze iedereen voor de gek houdt.

Door die “betovering” pikken we een hoop foute ideeën op over onszelf en onze identiteit die niet permanent verwijderd of vervangen kunnen worden door ervaringen die we hebben, juist doordat deze ervaringen niet permanent zijn. Alleen de kennis die wordt opgedaan door zelfonderzoek kan foutieve opvattingen permanent omzetten in opvattingen die kloppen met onze ware aard en dus kan alleen zelfkennis, verkregen door zelfonderzoek, ons permanent bevrijden.

Waarom zelfkennis onderwezen moet worden.

Ten eerste maakt de aangeboren onwetendheid van de student het hem of haar onmogelijk om vanuit zichzelf toegang te krijgen tot zelfkennis. Door die onwetendheid zullen de woorden van de geschriften immers steevast vanuit die onwetendheid geïnterpreteerd worden, waardoor we niet de exacte diepere betekenis van wat we lezen kunnen opmerken en begrijpen.

Ten tweede kunnen woorden het Zelf niet beschrijven, daar het immers onbegrensd, en onveranderlijk is, en geen specifieke kenmerken heeft. Om die reden worden woorden bij het Vedantisch zelfonderzoek gebruikt als "vingerwijzing" om het Zelf mee te onthullen. De woorden impliceren datgene wat – gezien de inherent dualistische en ervaringsgerichte aard van onze taal – niet rechtstreeks met woorden geduid kan worden. De leraar moet in staat zijn om de impliciete betekenis te ontvouwen die achter de figuratieve en ervaringsgerichte taal ligt die gebruikt wordt in de geschriften. Alleen op deze manier kunnen die woorden dienen als een spiegel met behulp waarvan we de reflectie van onze onbegrensde natuur kunnen zien.

Vedanta

Kenmerken van directe Zelfkennis

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 6 – zelfkennis door vedanta | pag. 18

1 – Directe Zelfkennis is onpersoonlijk.

Aanvankelijk moet er werk gedaan worden om de mind geschikt te maken voor zelfonderzoek – zuiveren en tot rust brengen – en later ook om de kennis daadwerkelijk toe te passen in het dagelijkse leven. Verder is er niets dat de "doener" (ego) kan doen om onwetendheid te verdrijven; al het "doen" wordt immers gekenmerkt door de fundamentele subject/object tweedeling (dualisme). Zodra de non-dualiteitsvisie compleet is – de waarheid ervan herkend wordt – vallen alle valse ideeën automatisch weg. Daar hoeft geen "doener" iets voor te doen.

2 – Directe Zelfkennis is niet van waarneming afhankelijk.

Ook al hebben sommige mensen verschijningen/openbaringen, mystieke visioenen, en verlangen sommige zoekers hier hevig naar, toch het is niet zo dat we het Zelf letterlijk zien of anderszins ervaren en vervolgens interpreteren. Elke zogenaamde "waarneming van het Zelf" komt voort uit de subject-object tweedeling (dualisme) en zorgt er voor dat de dualistische oriëntatie juist in stand blijft. Jij, de waarnemer die alle objectieve fenomenen waarneemt – inclusief de individuele persoon die je denkt te zijn – bent dat Zelf waar al die objecten in verschijnen, dus is hier geen interpretatie of herinnering nodig. Zodra de onwetendheid is weggevallen, zal deze niet meer terug komen. Iets dat niet aanwezig is kun je vergeten, doch het Zelf kun je niet vergeten omdat je dat zelf bent! En, je bent nooit "niet-aanwezig".

3 – Directe Zelfkennis verdrijft elk gevoel van dualiteit.

Zelfonderzoek onthult dat jij de fundamentele oergrond bent waarin de relatieve drie-eenheid van ervaring niets anders is dan objecten die in jou – puur bewustzijn – verschijnen. Het gaat hier om (1) de KENNER, degene die de ervaringen heeft, (2) het KENNEN, het ervaren, en (3) HET GEKENDE, de ervaring. Deze drie aspecten zijn afhankelijk van jou voor hun bestaan, doch jij bent vrij van deze aspecten. Immers, zelfs als er geen objecten aanwezig zijn, zoals bijvoorbeeld gedurende diepe slaap, of in een gedachtenvrije meditatieve staat, blijf jij over als het puur bewustzijn waarin op dat moment geen objecten aanwezig zijn. En zo brengt de kennis dat je vrij bent van dualiteit de vernietiging van de dualiteit teweeg. De wereld houdt niet op te bestaan, doch de schijnbare realiteit ervan wordt gezien door de wetenschap dat de aard ervan non-duaal puur bewustzijn is.

4 – Directe Zelfkennis voegt niet iets toe aan de waarnemer of schijnbare persoon die je denkt te zijn.

Het is niet zo dat het schijnbare individu – de persoon die je denkt te zijn – kennis opdoet. Directe zelfkennis zorgt ervoor dat je begrijpt dat "waarnemer, voeler en denker" niet echt zijn, waardoor de identificatie met het schijnbare individu stopt. De schijnbare individuele waarnemer zal blijven verschijnen, doch jij weet dat je ware identiteit "het licht" is, het Zelf, waarin alle dingen worden waargenomen.